

UNIVERSITETI BUJQËSOR I TIRANËS
FAKULTETI I BUJQËSISË DHE MJEDISIT
Departamenti i Prodhimit Shtazor

MIRATOHET

DEKANI

Prof. Dr. Fatbardh SALLAKU

Program orientues për provimin e formimit për studentët e drejtimit
"Biznes blegtoral",
Master Profesional

Hartuar nga

Stafi akademik i Departamentit

Përgjegjëse e Departamentit

Prof. Dr. Anila HODA

Prill 2017

PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Sistemet dhe teknologjitë e mbarështimit të gjedhi	1
Sistemet dhe teknologjitë e mbarështimit të shpendëve	1
Sistemet dhe teknologjitë e mbarështimit të Derrave	2
Sistemet e Informimit ne Bujqesi.	2
Të ushqyerit e tufës, shëndeti kafshës dhe mjedisi	3
Prodhimi, kontrolli dhe vleresimi i ushqimeve për blegtorinë	3
Menazhimi i popullatave të kafshëve të fermës.....	4
Perdorimi i bioteknikave ne analizat cilesore te produkteve shtazore	4

SISTEMET DHE TEKNOLOGJITË E MBARËSHTIMIT TË GJEDHI

1. Sistemet/tipet e te ushqyerit te gjedhit te qumeshtit (sistemi koncentrat, gjysem koncentrat, me pak koncentrat dhe vellimor i te ushqyerit). Racionet totalisht te perziera (TMR) ose sistemi unifeed i te ushqyerit.
2. Ndryshimet fiziologjike-nutritive gjate periudhes se tharjes se vone tek lopet. Shkaqet e renies se konsumit te lendes se thate para dhe pas pjelljes dhe rruget per optimizimin e tij.
3. Disa aspekte të menaxhimit të lopëve në tharje.Strategjitë para, në, dhe gjatë periudhës së tharjes (vlerësimi i KT, monitorimi i gjirit, trajtimi me antibiotik, metodat dhe protokolli i tharjes, grupimi i lopeve në tharje).
4. Te ushqyerit e lopeve ne tharje. Te ushqyerit ne fazen e hershme/mesme te tharjes. Te ushqyerit ne tharjen e vone (faza tranzitore).Te ushqyerit e gjedhit te qumeshtit. Hapat qe duhen ndjekur ne balancimin dhe formulimin e nje racioni ushqimor.
5. Çrregullimet metabolike tek gjedhi i qumeshtit (melçia e yndyruar, ketoza). Mardheniet midis melçise se yndyruar dhe ketozes. Diagnostikimi dhe rruget per parandalimin e tyre
6. Çrregullimet metabolike tek gjedhi i qumeshtit (ethia e qumështit). Faktoret qe e favorizojne. Strategjite e parandalimit te ethes se qumeshtit. DCAD, rendesia e perllogaritjes. Edemat e gjirit tek lopet, shkaqet dhe parandalimi i tyre.
7. Acidoza ruminale. Diagnostikimi dhe rruget per parandalimin e saj. Aditivet ruminal, roli edhe efektiviteti i perdorimit te tyre ne te ushqyerit e gjedhi.
8. Disa aspekte te sjelljes se lopeve gjate te ushqyerit. Konsumi i ujit. Disa aspekte te sjelljes se lopeve gjate pirjes se ujit.
9. Komponentet e sistemit produktiv (Ushqimi,Organizmi dhe Produkti blegtoral).
10. Balanca negative (e lehte per pak kohe, e lehte per shume kohe, e theksuar e menjehershme)
11. Balanca pozitive

SISTEMET DHE TEKNOLOGJITË E MBARËSHTIMIT TË SHPENDËVE

1. Ç'është hibridizimi në shpendari. Kur linjat konsiderohen të thjeshta dhe kur sintetike. Fazat nëpër të cilat kalon hibridizimi.
2. Tipet e projekteve të lokaleve për shpendë.
3. Tipet e ventilimit në lokalet e shpendëve. Ventilimi tunel
4. Veçoritë e prodhimit dhe të eliminimit të nxehtësisë në shpendë. Humbjet e dukshme të nxehtësisë.
5. Sistemet alternative të mbajtjes së lirë të shpendëve. Bëj dallimin midis mbajtjes së lirë, mbajtjes së lirë tradicionale dhe mbajtjes komplet të lira të shpendëve.
6. Metodat dhe rrugët kryesore të kufizimit të ushqimit ne shpendët në rritje.
7. Të ushqyerit e brojlerëve. Specifikat. Struktura e racioneve sipas fazave.
8. Fermat organike të shpendëve. Çfarë duhet të kemi parasysh kur vlerësojmë prodhimet organike nga shpendët?
9. Të ushqyerit e zogjve të remontit. Struktura e racioneve ushqimore të përdorura sipas fazave të rritjes.

10. Përparësitë e inseminimit artificial në shpendë. Metodrat praktike të inseminimit artificial (grumbullimi i spermës, hollimi dhe ruajtja e spermës inseminimi i pulave).
11. Ç'është faza fotosensitive? Kur ndriçimi është stimulator për riprodhim? Synimet për aplikimin e ndriçimit me intervale. Ciklet ahemerale të ndriçimit në shpendari.
12. Çfarë duhet të kemi parasysh kur vendosim të ngremë një fermë për rritjen e shpendëve.
13. Disa mënyra për kursimin e energjisë në fermat e shpendëve.
14. Rregullimi neurohormonal i procesit të formimit të vezëve.
15. Rritja intensive e shpendeve. Mbajtja e shpendeve në bateri me kafazë konvencionalë, me kafazë të pasuruar dhe në sistemin aviari.

SISTEMET DHE TEKNOLOGJITË E MBARËSHTIMIT TË DERRAVE

1. Rëndësia e të ushqyerit. Cilat janë ushqimet kryesore që përdoren në racionet ushqimore të derrave dhe teknikat e përpunimit të ushqimit.
2. Pse bëhet vlerësimi i derrave, si organizohet ai në një ekonomi bujqësore, dhe çmua merren pas mbarimit të vlerësimit?
3. Cilat janë teknikat e menaxhimit të dosave në periudhën e laktacionit, momentet dhe faktorët që duhen konsideruar si më të rëndësishme?
4. C'kuptojmë me perzgjedhje dhe sa lloje perzgjedhjesh aplikohen në përmirësimin gjenetik të derrave. Cilat tipare i nënshtrohen perzgjedhjes, sa ndikon ajo në përmirësimin racor, dhe cilat janë përparësitë e perzgjedhjes në rritjen e derrave ?
5. Fazat e të ushqyerit të gicave, ushqimi prestarter, karakteristikat dhe avantazhet e konsumimit të ketij ushqimi. Cilat janë masat që duhen marrë për rritjen e konsumit të ushqimit ?
6. Momenti i keputjes së gicave, pse është një nga momentet delikate të rritjes së derrave, cilat janë teknikat e keputjes, avantazhet dhe disavantazhet e sejcilës prej tyre, dhe faktorët që ndikojnë në peshën në keputje
7. Organizimi i brendshëm i një ferme që merret me mbarshtimin e derrit.
8. Sistemet e mbarshtimit të derrave, avantazhet dhe disavantazhet e sejcilit prej tyre.
9. Identifikimi dhe matrikullimi. Teknikat që përdoren sot për matrikullim të derrave, dokumentacioni dhe domosdoshmeria e mbajtjes së tij në ferme.
10. Faktorët që përcaktojnë kohën e futjes për herë të parë në riprodhim të derrave, c'është cikli seksual, fazat e tij dhe si ndikon cikli riprodhues në performancë prodhuese të tufës.

SISTEMET E INFORMIMIT NË BUJQESI.

1. Shërbimi këshillimor në Shqipëri, si është i organizuar (shtetëror dhe privat)
2. Sistemi i informimit dhe lidhja midis kërkimit dhe këshillimit
3. Lidhja midis arsimit (të lartë dhe të mesëm) me këshillimin. Modelet e shërbimit këshillimor
4. Roli i shërbimit këshillimor shtetëror dhe atij privat
5. Kërkimi në Ferme dhe në stacion.
6. Ndryshimet midis kërkimit në ferme dhe stacion dhe demonstrimeve.
7. Demonstrimet në bujqësi e blegtori dhe rëndësia e tyre.

8. Perhapja e teknologjive dhe praktikave të mira të prodhimit blegtoral.
9. Qendrat e Transferimit të Teknologjive Bujqësore-rolin e tyre.

TË USHQYERIT E TUFËS, SHËNDETI KAFSHËS DHE MJEDISI

1. Bazat e fiziologjisë së tretjes dhe shfrytëzimit të lëndëve ushqyese në rumen si bazë për hartimin e racioneve ushqimore dhe cilësinë e produkteve blegtorale, dhe mjedisit në ripërthypësit.
2. Cila është metoda për hartimin e racioneve ushqimore për ripërthypësit në prodhim qumështi dhe ato për mish si dhe hallkat e optimizimit të tyre.
3. Nga se përcaktohet natyra strukturore e një ushqimi ose racioni ushqimor dhe cilët janë ndikimet më të rëndësishme të saj tek ripërthypësit dhe jo ripërthypësit (kuajt dhe derrat). Njihni ndonjë metodë të përcaktimit të natyrës strukturore të racionit në fermat e gjedhit?
4. Cili është shkaku kryesor ushqimor i acidozës së rumenit? Si ndryshojnë, veprimtaria e grupeve kryesore të mikroorganizmave të rumenit, pH i rumenit, raporti midis acideve yndyrore volatilë, përthypja dhe ripërthypja, konsumi i ushqimit, si dhe treguesit e prodhimit në lopët/tufat me acidozë. Përmendni përmirësimet që duhet të bëhen në përbërjen e racionit dhe në teknikën e të ushqyerit të ripërthypësve kur vihen re shenjat e acidozës së rumenit.
5. Cfarë është alkalozja e rumenit? Cilët bakterie zhvillojnë më shumë në numër dhe kanë aktivitet më të lartë metabolik në gjendjen e alkalozës së rumenit? Cilët ushqime shkaktojnë gjendjen e alkalozës së rumenit dhe çfarë ndryshimesh duhen bërë në racionin ushqimor kur vihet re kjo gjendje?
6. Cilët janë përbërësit e qumështit të lopëve që ndikohen më shumë nga të ushqyerit? Si klasifikohen ushqimet që përdoren për lopët e qumështit, nisur nga ndikimi në konsistencën e yndyrës.
7. Si zhvillohet sistemi imun në vica të porsalindur? Si transformohen vica nga monogastrikë në poligastrikë? Si zhvillohet anatomia e sistemit të stomakut (parastomaqet + stomaku i vërtetë)? Si zhvillohet mikrobiologjia e rumenit dhe sistemi enzimatik? Si zhvillohet përthypja dhe ripërthypja? Cilët janë shkaqet kryesore të diarresë në vica të javën e parë të jetës dhe masat dietetike në ferme?
8. Bazat e fiziologjisë së tretjes dhe shfrytëzimit të lëndëve ushqyese në kafshet monogastrike. Të ushqyerit dhe marrëdhëniet midis të ushqyerit, cilësisë së produkteve blegtorale, shëndetit dhe mjedisit në jo ripërthypësit dhe shpendët.
9. Cilat janë metodat e hartimit të racioneve për jo ripërthypësit dhe optimizimi i tyre
10. Shpjegoni përse gicave duhet t'u jepet kullosh të menjëherë pas lindjes? Si është dinamika e sekrecionit HCl në stomak dhe e enzimave të tretjes tek gicat në periudhën e të ushqyerit me qumësht?
11. Cilët janë ndikimet kryesore të „Mbiushqyerjes“ në sistemin tretës të gicave pas këputjes? Cilët janë masat ushqimore praktike kryesore për parandalimin dhe tejkalimin e diarresë për shkak të mbiushqyerjes tek gicat?
12. Cilët janë gazet më kryesore që prodhohen gjatë fermentimit ruminal dhe çfarë roli luajnë ato në ndotjen e mjedisit. Cilët janë strategjitë e reduktimit të efektit ndotës të gazeve të fermentimit në mjedis.
13. Cfarë lidhje ekziston midis shkallës së shfrytëzimit të lëndëve ushqimore të ushqimeve tek kafshët bujqësore dhe ndotjes së mjedisit. Si mund të reduktohet ndikimi ndotës në mjedisin e nutrientëve të pashfrytëzuar që eliminohen në pleh dhe urinë në fermat blegtorale.

PRODHIMI, KONTROLI DHE VLERESIMI I USHQIMEVE PËR BLEGTORINË

1. Nëse do të këshillonit ose drejtonit një fermë të lopëve të qumështit me prodhimtarin mesatar, cilët ushqime do të përzgjidhni dhe përse?
2. Nëse do të këshillonit ose drejtonit një fermë të lopëve të qumështit dhe mishit me prodhimtarin mesatar cilën teknologji të perpunimit të ushqimeve foragjere do të përzgjidhni dhe pse?

3. Nëse do të këshillonit ose drejtonit një fermë të prodhimit të mishit të dërrit, cilët ushqime do të përzgjidhnit dhe përse?
4. Nëse do të këshillonit ose drejtonit një fermë të prodhimit të vezëve, cilët ushqime do të përzgjidhnit dhe përse?
5. Cfarë kuptoni me „siguri të ushqimeve për blegtorinë“ dhe çfarë rëndësie paraqet në sigurinë e ushqimit për njeriun? Përshkruani hallkat kryesore të sigurisë ushqimore për blegtorinë dhe rregullimin ligjor të saj.
6. Përshkruaj hallken e vlersimit ekonomik të ushqimeve dhe rëndësia e saj në koston e racionit ushqimor dhe efektivitetin ekonomik të fermës
7. Cfarë rëndësie paraqesin mykotoksinat në ushqime dhe cilët janë efektet kryesore të tyre në kafshët bujqësore.
8. C’janë probiotikët dhe cilët janë qëllimet e përdorimit të tyre në specie dhe kategori të ndryshme të kafshëve.

MENAZHIMI I POPULLATAVE TË KAFSHËVE TË FERMËS.

1. Strategjia globale për mbarështimin e burimeve gjenetike shtazore. Objektivat e konservimit, Strategjitë e konservimit.
2. Kuptimi i diversitetit, roli i racave të kafshëve në diversitet, përdorimi i pedigrisë në vlerësimin e diversitetit.
3. Dallimi midis censusit dhe vëzhgimit analitik të dhënave të censusit. Kategorizimi i gjendjes së rrezikut të popullatave të vogla të kafshëve të fermës. Prioritetet midis strategjive të konservimit .
4. Mundësitë për përmirësim ekonomik të performancës së racave lokale. Seleksionimi i racave lokale, kryqëzimi i qëndrueshëm.
5. Struktura gjenetike e popullatave të konservuara. Si mund të mbahen dhe përmirësohen popullatat e konservuara? Madhësia efektive e dëshiruar e popullatës. Seleksionimi sipas skemës së bërthamë racore të hapura.

PERDORIMI I BIOTEKNIKAVE NË ANALIZAT CILESORE TË PRODUKTEVE SHTAZORE

1. Roli i bioteknologjisë në vlerësimin e cilësisë së produkteve shtazore
2. Mundësitë e bioteknologjisë për të përmirësuar sigurinë ushqimore
3. Kulturat in vitro
4. Prodhimi i kafshëve me prodhimtari të lartë dhe cilësi të mirë
5. Prodhimi i hormoneve
6. Prodhimi i enzimave
7. Përmirësimi i cilësisë së produkteve shtazore
8. Shembuj të praktikave të mira: Identifikimi i kafshëve, mbajtja e të dhënave të sakta, etj
9. Diagnostika laboratorike. Laboratorët për monitorimin e produkteve shtazore
10. Statusi aktual i monitorimit të sigurisë së produkteve shtazore
11. Sistemet e menaxhimit